

3. Кримінальний
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

кодекс

України:

4. Офіційний сайт Національної академії внутрішніх справ:
<https://www.naiu.kiev.ua>

Опришко Вікторія Олегівна,
*студент 1 курсу бакалаврату, «Правоохоронна діяльність»,
навчально-наукового інституту права та психології
Національна академія внутрішніх справ*
Науковий керівник:
*Влад Вадим Федорович,
старший викладач кафедри конституційного права
навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ
доктор філософії у галузі права*

РОСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ ТА КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Розслідування воєнних злочинів та колабораційної діяльності в Україні в умовах повномасштабної збройної агресії Російської Федерації є одним із наймасштабніших викликів для національної системи кримінальної юстиції. Станом на сьогодні органами прокуратури зареєстровано понад 211 тисяч кримінальних проваджень щодо злочинів, вчинених у контексті збройного конфлікту, а Національною поліцією задокументовано понад 124,5 тисячі випадків воєнних злочинів. Нормативно-правову основу протидії таким діям становлять положення Кримінального кодексу України, зокрема стаття 438, Кримінального процесуального кодексу України, Женевських конвенцій 1949 року та Римського статуту Міжнародного кримінального суду, який закріплює міжнародні стандарти відповідальності за воєнні злочини та злочини проти людяності. Важливим етапом посилення міжнародного правового механізму стало розширення співпраці України з Міжнародним кримінальним судом, що забезпечило ефективніше документування та переслідування осіб, причетних до міжнародних злочинів [2; 3; 4; 5; 9].

Особливості доказування воєнних злочинів в Україні полягають у поєднанні традиційних процесуальних механізмів із сучасними цифровими технологіями. Правоохоронні органи активно використовують OSINT-методи, аналіз відкритих джерел, супутникові знімки та цифрові сліди, що дозволяє фіксувати події навіть у важкодоступних або тимчасово окупованих районах. В Офісі Генерального прокурора створено спеціалізовані аналітичні підрозділи, які здійснюють систематизацію доказів відповідно до міжнародних стандартів, а Національна поліція впроваджує уніфіковані підходи до розслідування воєнних злочинів за підтримки міжнародних партнерів, зокрема Ради Європи. Особливе значення має дотримання вимог щодо безперервності збереження доказів та забезпечення їх автентичності, що є ключовою умовою їх допустимості у

міжнародних судових інстанціях [6; 10].

Окремим напрямом є розслідування колабораційної діяльності, кримінальна відповідальність за яку передбачена статтею 111-1 Кримінального кодексу України. Під колабораціонізмом розуміється добровільна співпраця громадян України з окупаційною адміністрацією держави-агресора, що може проявлятися у зайнятті посад, участі в управлінні, організації політичних заходів або пропагандистській діяльності. Практичне розслідування таких злочинів ускладнюється необхідністю доведення добровільного характеру співпраці, обмеженим доступом до доказів на тимчасово окупованих територіях та складністю розмежування суміжних складів злочинів, що вимагає глибокого правового аналізу та індивідуального підходу до кожного випадку [2; 11].

Практика Міжнародного кримінального суду та міжнародних трибуналів, зокрема щодо колишньої Югославії та Руанди, відіграє важливу роль у формуванні стандартів розслідування воєнних злочинів.

Вона визначає підходи до оцінки доказів, кваліфікації злочинів, допиту свідків та забезпечення справедливого судового процесу. Принцип комплементарності дозволяє інтегрувати ці стандарти у національну правову систему України, що підвищує ефективність кримінального переслідування та узгоджує його з міжнародною практикою [4; 9].

Система суб'єктів розслідування воєнних злочинів в Україні є багаторівневою та включає Офіс Генерального прокурора, Службу безпеки України, Національну поліцію та Державне бюро розслідувань. Координація між ними забезпечується спеціалізованими структурними підрозділами, які відповідають за аналітичну роботу, міжнародну взаємодію та методологічний супровід розслідувань. Важливу роль у підвищенні ефективності розслідувань відіграє міжнародна технічна допомога, зокрема з боку Європейської консультативної місії, яка здійснює навчання та підготовку слідчих кадрів [10].

У сучасних умовах значного розвитку набули позапроцесуальні форми фіксації доказів, насамперед цифрові дані, отримані з відкритих джерел. Вони включають супутникові знімки, відеоматеріали з безпілотних літальних апаратів, інформацію із соціальних мереж та онлайн-платформ. Такі матеріали можуть бути використані у кримінальному провадженні за умови належної верифікації, підтвердження їх походження та дотримання процесуальних вимог щодо їх закріплення.

Отже, розслідування воєнних злочинів та колабораційної діяльності в Україні характеризується надзвичайно високим рівнем складності, масштабності та міжнародного значення. Українська практика вже сьогодні формує нові підходи до кримінального правосуддя в умовах збройних конфліктів, поєднуючи національні правові механізми з міжнародними стандартами. Накопичений досвід має потенціал стати основою для подальшого розвитку глобальної системи притягнення до відповідальності за міжнародні злочини.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 07.05.2026).

2. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 07.05.2026).

3. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 07.05.2026).

4. Римський статут Міжнародного кримінального суду. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення: 07.05.2026).

5. Женевські конвенції про захист жертв війни. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text (дата звернення: 07.05.2026).

6. Офіс Генерального прокурора України. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/ponad-190-tisac-voyennix-zlociniv> (дата звернення: 07.05.2026).

7. Національна поліція України. URL: <https://npu.gov.ua/news/naczpolicziya-prezentovala-strategiyu-golovnego-slidchogo-upravlinnya> (дата звернення: 07.05.2026).

8. Гельсінська спілка з прав людини. URL: <https://www.helsinki.org.ua/2026/01/22/rozsliduvannya-voyennyh-zlochyniv-rf-v-ukrayini> (дата звернення: 07.05.2026).

9. International Criminal Court. Ukraine situation. URL: <https://www.icc-cpi.int/ukraine> (date of access: 07.05.2026).

10. Рада Європи в Україні. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kiev> (дата звернення: 07.05.2026).

11. Право на захист. Колабораційна діяльність. URL: <https://pravo.org.ua/analytics/kryminalna-vidpovidalnist-za-kolaboraczionizm> (дата звернення: 07.05.2026).

Осадчий Олександр,
*студент 1 курсу бакалаврату, «Правоохоронна діяльність»,
навчально-наукового інституту права та психології
Національна академія внутрішніх справ*
Науковий керівник:
*Влад Вадим Федорович,
старший викладач кафедри конституційного права
навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ
доктор філософії у галузі права*

ВЗАЄМОДІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ІЗ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України спричинила суттєві зміни у функціонуванні державного механізму та системи національної безпеки. В умовах воєнного стану особливого значення набула ефективна взаємодія між правоохоронними органами та Збройними Силами України (далі – ЗСУ), оскільки саме координація діяльності сил сектору безпеки і оборони забезпечує стабільність державного управління, обороноздатність країни та захист цивільного населення. У сучасних умовах правоохоронні органи виконують не лише традиційні функції охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю, а й беруть активну участь у забезпеченні оборони держави, проведенні стабілізаційних заходів і документуванні воєнних злочинів [1].